

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА СТРУКТУРА ВІДКРИТОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

У статті визначено основні керівні органи та ведучі посади Відкритого університету Великої Британії, а також його основні підрозділи керівництва. Розглянуто факультети, їх адміністративні одиниці та міждисциплінарні науково-дослідні центри. Визначено роль освітніх центрів Відкритого університету.

Ключові слова: Відкритий університет Великої Британії, керівні органи університету, підрозділи керівництва, факультети університету, міждисциплінарні науково-дослідні центри, освітні центри.

Протягом останніх десятиріч у світі накопичено великий досвід реалізації проектів та програм дистанційної освіти. На цьому тлі важливим, на наш погляд, є досвід, накопичений британськими освітянами в організації роботи та навчання у Відкритому університеті Великобританії. Безперечний інтерес викликає аналіз роботи із впровадження в практику технологій дистанційного навчання, який може бути використаний в українських умовах.

Окремими аспектами організаційної структури Відкритого університету Великої Британії займались А. Густирь, І. Ірхіна, В. Овсянніков, А. Шуїнов, Р. Coombs, J. Cummins, F. Estepa, A. Hodgson, K. Spours.

Невирішеною залишається проблема визначення організаційної структури Відкритого університету Великої Британії, елементи якої можуть бути використані в системі дистанційної освіти України.

Метою статті є вивчення та узагальнення організаційної структури Відкритого університету Великої Британії.

У Великій Британії в 1969 р. був організований перший у світі Відкритий університет, який є великою, гарно організованою навчальною організацією, добре відомою в усьому світі. Відкритий університет є єдиним у своєму роді вищим навчальним закладом, що здійснює підготовку висококваліфікованих спеціалістів за формою неповного навчального дня через дистанційне навчання [2, с. 91–92]. Керування університетом здійснюється трьома статутними органами: Радою, Сенатом та Генеральною Асамблеєю.

Головним керівним органом університету є Рада. До складу Ради входить 25 осіб, які є представниками громадськості, ділових кіл, викладацького та наукового персоналу університету БіБіСі та Королівського суспільства, а також студенти. Рада збирається шість разів на рік та займається загальним керівництвом університету.

Головний керівний орган розглядає питання формування студентського контингенту, організації навчального процесу, оцінки знань студентів, підбору і розміщення науково-педагогічних кадрів, вирішує питання матеріального й фінансового забезпечення університету, розглядає результати його наукової і на-

вчальної діяльності, перспективи подальшого розвитку. Рада є головним керівним органом, але вона бере до уваги точку зору Сенату з академічних питань, фінансів та з питань персоналу й власності.

Сенат є органом академічного управління університету, який складається з майже 1000 осіб і включає в себе весь центральний та регіональний академічний персонал та дослідницький персонал, представників студентів, БіБіСі та неакадемічного персоналу [1, с. 45]. Сенат збирається три рази на рік і відповідно до своїх повноважень відповідає за сприяння науковій роботі, викладанню та проведенню досліджень в університеті. Він стежить за змістом навчальних програм, за всіма аспектами якості освіти та стандартами, пов'язаними з університетом. Сенат має підструктури, самою важливою з яких є Навчальна Рада. Як правило, всі питання, вирішення яких потребує його участі, передаються спочатку в Навчальну Раду, яка і приймає рішення щодо передання їх на розгляд Сенату або самостійного вирішення. У структурі Навчальної Ради існують підкомітети, які займаються питаннями розвитку навчальних планів, видавництва, технологій, досліджень; взаємовідносинами викладачів та студентів (питання набору студентів, прийому тощо). Комітет зі стратегічного планування ресурсів займається вироботкою пропозицій з використання коштів на викладацьку та дослідницьку діяльність. Комітет з операційного планування бюджету займається зведенням воедино різноманітних витрат та складанням загального бюджету [4, с. 81].

Генеральна асамблея є третім головуючим органом. Вона складається з обраних представників регіональних центрів та з представників, призначених Сенатом. Генеральна асамблея має право висловлювати свою думку Сенату з будь-яких питань, які стосуються роботи та інтересів університету. Генеральна асамблея збирається нерегулярно, її скликає Центральний консультативний комітет і тільки за погодженням з віце-канцлером.

Для ВНЗ Великобританії характерною є невелика кількість керівників вищих ієрархічних рівнів, повноваження яких обмежені.

Канцлер: ця посада є аналогічною посаді ректора в Україні, є головною посадовою особою в університеті, представником та головуючим на церемонії вручення ступенів та інших значних подіях в університеті.

Про-канцлер: є головою Ради Відкритого університету. Він також є головуючим на церемонії вручення ступенів університету.

Віце-канцлер: посада аналогічна проректору в українських ВНЗ, кандидатура якого затверджується Радою університету, є головною посадовою особою університету з науки та адміністрування, керує усією поточною діяльністю ВНЗ, несе відповідальність за ефективність і порядок в університеті в цілому. Віце-канцлер головує в керівних комітетах університету і несе повну відповідальність за всі основні напрями діяльності. Щорічно віце-канцлер звітується Раді і його щорічна доповідь стосується питань планування, отримання та розподілу ресурсів і розвитку діяльності.

Керівництво університету має вісім підрозділів, які опікуються такими напрямками: студенти; фінанси; навчальні програми та нагороди; навчання, викладання і якість; дослідження та підприємства; розвиток бізнесу; інформаційне управління; адміністрування.

Директор по роботі зі студентами дбає про розвиток та оцінку послуг, що надаються в університеті, а також за прийом та збереження студентів. Він відпо-

відає за розвиток відносин між студентами та викладачами в рамках консультативних та інших механізмів; керує підрозділом Послуг для студентів; займається відносинами університету зі студентами; інформацією, порадами та рекомендаціями для дослідників, студентів та їх спонсорів; управлінням та розвитком асоційованих викладачів; оцінюванням та процесом надання ступеня; послугами для студентів з обмеженими можливостями та з іншими спеціальними вимогами; їх фінансовою підтримкою; студентськими скаргами та зверненнями; дисципліною в університеті [4].

Про-віце-канцлер з навчальних програм відповідає за стратегічний і оперативний нагляд за курсами університету, за навчальні пакети, програми і нагоди. Його роль полягає в заохоченні інновацій і змін, а також у забезпеченні оновлювання навчальних програм. Він відповідає за те, щоб при розробці навчальних програм приділялася належна увага аналізу ринку, оцінці бізнесу і науковим пріоритетам. Про-віце-канцлер з навчальних програм також відповідає за Центр інклюзивності та навчальних програм та Службу перевірки Відкритого університету.

Про-віце-канцлер з навчання, викладання і якості відповідає за навчальну та педагогічну стратегію, здійснює кураторство розробки і впровадження нових медіа для педагогічної підтримки, виробництво та постачання навчальних матеріалів Відкритого університету. Він керує бібліотекою й інститутом ЗМІ, що досліджує застосування нових інформаційно-комунікативних технологій для дистанційної освіти. Забезпечення якості процесів і підтримання високих стандартів навчання також входить до кола його обов'язків.

Роль про-віце-канцлера з досліджень і стипендій концентрується на збереженні та розвитку сильної міжнародної присутності Відкритого університету в окремих галузях наукових досліджень та сприянні розширенню науково-дослідної діяльності. Він також несе відповідальність за передачу знань і розширення підприємницької діяльності університету. В його обов'язки також входить управління Науковою школою.

Комерційний директор займається впровадженням та розвитком міжнародної стратегії університету. Він керує підрозділом з розвитку бізнесу та відносинами з організаціями приватного і державного сектора; відповідає за створення й удосконалення каналів зв'язку і відносини з місцевими та міжнародними аудиторіями для фінансового і стратегічного партнерства.

Директор з інформаційних технологій відповідає за забезпечення того, щоб всі системи, процеси і технології університету повною мірою відповідали його стратегії для ефективного використання нових можливостей.

Секретар університету несе відповідальність за ефективне управління університетом. Це суттєве завдання управління охоплює галузі аудиту, фінансів, персоналу, будівель, планування, комунікації, маркетингу, центральний секретаріату та підрозділу стратегії. Як указано в Хартії та Статуті Відкритого університету, така управлінська структура має забезпечити досягнення цілей університету, ефективність прийняття рішень та участь у цьому процесі всіх співробітників університету, підтримку комунікації між співробітниками та студентами, а також створення чіткої лінії відповідальності, швидкість та оперативність [6].

На сьогодні у Відкритому університеті існують десять факультетів:

1. Факультет мистецтв проводить навчання та дослідження за такими напрямками: історія мистецтва, класичні дослідження, англійська мова та творче писання, етика, спадщина, історія, міждисциплінарні дослідження, музика, філософія та релігієзнавство.

2. Бізнес-школа Відкритого університету акредитована провідними асоціаціями управління освіти Великобританії, Європи та США.

3. Факультет освітніх та мовних досліджень складається з таких адміністративних одиниць: кафедри освіти, кафедри мов, центру мови та телекомунікацій, центру дитинства, розвитку та навчання і Центру досліджень у сфері освіти та освітніх технологій.

4. Факультет охорони здоров'я і соціального захисту має особливий досвід у розробці робочих програм навчання.

5. Юридичний факультет. Курс навчання юридичного факультету був розроблений у співпраці з юридичним коледжем.

6. Факультет математики, обчислювальної техніки і технології складається з чотирьох підрозділів: зв'язок і системи; комп'ютери; дизайн, розвиток, навколишнє середовище і матеріали; математика і статистика.

7. Факультет природничих наук має чотири кафедри і один науково-дослідний інститут: кафедра природних наук, кафедра хімії та аналітичних наук, кафедра вивчення Землі та навколишнього середовища, кафедра фізики та астрономії, а також Науково-дослідний інститут планетних і космічних наук.

8. Факультет соціальних наук складається з шести кафедр: економіки; географії; політики та міжнародних досліджень; психології; соціальної політики та кримінології; соціології.

9. Інститут освітніх технологій займається дослідженнями та розробками в галузі новітніх технологій для навчання і викладання.

10. Інститут вивчення ЗМІ є науково-дослідним центром, який займається мережними, семантичними, навчальними та новими медіа-технологіями [6].

Крім цього, Відкритий університет має ряд передових міждисциплінарних науково-дослідних центрів:

1. Центр з питань громадянства, особистості та управління здійснює і заохочує дослідження, які сприяють більш глибокому розумінню між поняттями громадянства, процесами формування ідентичності та практики управління в сучасному світі.

2. Центр досліджень у галузі обчислювальної техніки. У ньому проходять дослідження в галузі програмного забезпечення і процесів, які лежать в основі управління знаннями, комунікації, навчання і взаємодії між людьми і машинами.

3. Центр досліджень у сфері освіти та освітніх технологій. Міждисциплінарні дослідження Центру розділяються на чотири основні теми: дослідження дитинства і юності; педагогіка; мова і грамотність; технології розширеного навчання.

4. CEP SAR є провідним міждисциплінарним науково-дослідним центром, який об'єднує дослідників світового класу з двох кафедр – фізичних наук та Землі, навколишнього середовища й екосистем.

5. Науково-дослідний центр відкритого космосу був заснований в 2009 р. для сприяння дослідженням з географічних і екологічних питань.

Головний офіс Відкритого університету знаходиться в Мілтон Кейнсе, відповідає за загальну організацію навчання, яка стосується всіх студентів університету. Це розробка та виготовлення навчальних матеріалів, координація навчальної діяльності, фінансові операції [6].

Відкритий університет має 13 освітніх центрів по всій Великобританії та Ірландії, які якісно вкомплектовані кураторами та адміністраторами-радниками регіональних центрів. Освітні центри стали центрами поширення технологій навчання [5, с. 299]. Розміри центрів дуже коливаються – від 4% до 11% від загальної кількості студентів. Їх роль полягає в організації підтримки студентів, які дистанційно навчаються у Відкритому університеті. В освітніх центрах студенти мають можливість зустрічатися з консультантами, фахівцями з кар'єри й іншими студентами, переглядати навчальні матеріали, а також отримувати допомогу у виборі їх дослідження. У кожному освітньому центрі Відкритого університету “команди” з підтримки організують виїзні та денні школи; допомагають студентам планувати дослідження; робити заявки на іспити; отримувати спеціальне обладнання чи механізми для студентів з обмеженими можливостями; планувати кар'єру. Ключову роль у процесі навчання відіграє викладач-консультант (тьютор), який закріплений за групою студентів [3, с. 21–23]. Сьогодні в Британському Відкритому університеті навчається близько 250 тис. студентів; за його зразком створено відкриті університети в Канаді, Австрії, Іспанії, Індії, Ізраїлі, Туреччині і Нідерландах [6].

Висновки. Відкритий університет має складну ієрархічну структуру, яка складалася роками. Кожен елемент організаційної структури має своє навантаження. Функції між елементами організаційної структури чітко розподілені. Факультети Відкритого університету охоплюють широке коло професійних напрямів. Міждисциплінарні науково-дослідні центри об'єднують дослідників світового класу для сприяння дослідженням з різноманітних наукових напрямів.

Перспективним напрямком розвитку є використання деяких здобутків британського досвіду у вищій освіті України.

Список використаної літератури

1. Овсянников В.И. Введение в дистанционное образование / В.И. Овсянников, А.В. Густырь. – М. : РИЦ “Альфа” МГОПУ им. М.А. Шолохова, 2000. – 326 с.
2. Coombs Philip H. The world crisis in education: The view from the eighties / Philip H. Coombs. – New York ; Oxford : Oxford University Press, 1985. – XIV, 353 p.
3. Cummins J. Empowering minority students / J. Cummins. – Sacramento : CAFE, 1989. – 206 p.
4. Estepa Francisco J. Gonzalez Conceptualisations of educational technology in distance education with special reference to the British Open university, the Spanish universidad Nacional de educacion a distancia, and the Portuguese universidade Aberta: Ph. D. Thesis / Institute of Educational Technology And Faculty of Education and Language Studies. – 2002. – 407 с.
5. Hodgson A. Expanding higher education in the UK: from “system slowdown” to “system acceleration” / A. Hodgson, K. Spours // Higher education quarterly. – 2000. – V. 54. – № 4. – P. 295–322.
6. The Open University [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.open.ac.uk/>.

Стаття надійшла до редакції 18.01.2013.

Пылаева Т.В. Организационно-педагогическая структура открытого университета Великобритании

В статье определены основные руководящие органы и ведущие должности Открытого университета, а также его основные подразделения руководства. Рассмотрено факультеты, их административные единицы и междисциплинарные научно-исследовательские центры. Определена роль образовательных центров.

Ключевые слова: *Открытый университет Великобритании, руководящие органы университета, подразделения руководства, факультеты университета, междисциплинарные научно-исследовательские центры, образовательные центры.*

Pylayeva T. Organizational and pedagogical structure of the Open University, UK

The article deals with the main governing and statutory bodies of the Open University of Great Britain. The faculties, their administrative divisions and interdisciplinary research centers are considered. The role of national and regional educational centers is defined.

Key words: *The Open University of Great Britain, statutory bodies of the University, faculties of the University, interdisciplinary research centers, national and regional centers.*